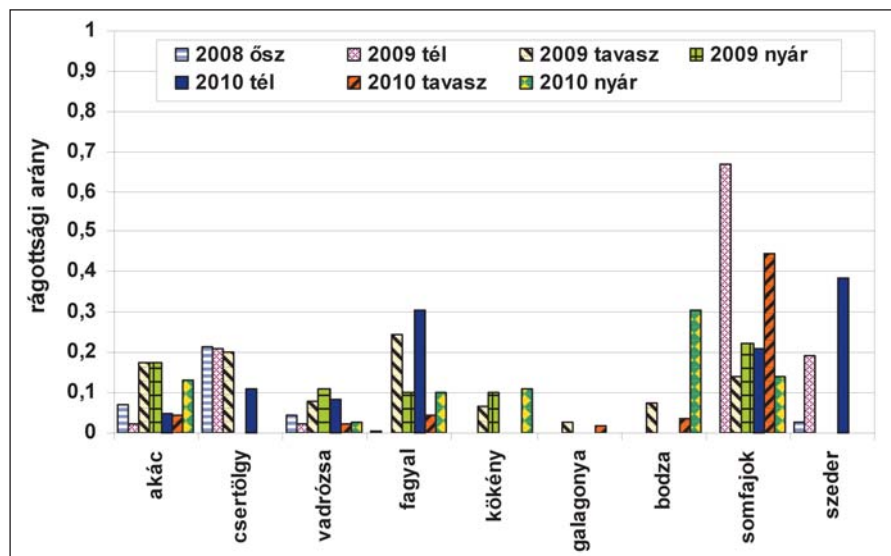

4. ábra: Fajon belüli rágottsági arányok a beerdősülő területen.

értékeken), míg az akácokban 12% (5–20%). Tehát a beerdősülő területen jelenlevő sokféle cserje a többletkínálatával csökkenti a területen a teljes károsítás (rágás) mértékét; egyes fajok akáchoz mérhető aktuális kedveltsége pedig a főfafajon csökkenti a vadkárt.

Mindezt annak ellenére is így találtuk, hogy nagyvadfajaink a beerdősülő területet statisztikailag is igazolhatóan nagyobb intenzitással használták, mint az akácültetvényt (hullatékok és őz esetén a fekhelyek alapján).

Az erdőterületek természetességi értékének vizsgálata egyértelműen utal arra, hogy a két területen az erdő, mint a növényevő nagyvadak élőhelye és a növényevő nagyvadak állományai között milyen aktuális viszony van. Az ültetvényben mért erőteljesebb károsítások és a fenti magyarázatok alapján azt várhattuk, hogy ennek a területnek a természetességi mutatója jóval kisebb lesz a beerdősülő területnél. A mérések alapján elmondható, hogy a legnagyobb különbség a két állomány szerkezeti eltéréseiből adódott. Rendszerint a faállomány, a cserje- és gyepszint kedvező szerkezetére utaló indikátorok értékei voltak magasabbak a beerdősülő területen, illetve alacsonyabbak az akácültetvényben. Ezen belül is az erdősülő terület természetesebb állapota mellett szól, hogy itt a cserjeszint a lombkoronaszinttel jellemzően összefolyt, és a nitrofil fajok jelenléte ellenére is magas pontszámokat kapott. A több szintből álló faállomány, egy-két idős fa jelenléte és az 1–5% közép eső holtfaborítás emelte a területet az akácos fölé az állományszerkezet természetességében. Ugyanakkor az ültetvénytől való eltérés nem a faállomány vagy a cserjeszint, hanem a gye-

szint természetessége esetén bizonyult legnagyobbak.

Vizsgálataink előzetes feltételezései végül is beigazolódtak: egy erdőterület változatos aljnövényzete, cserjeszintje hatással van a főfafaj vadkárérzékenységére. Az alternatív táplálékforrást nyújtó cserjefajok csökkentik a rágás intenzitását egy-egy növényegyeden, ill. elvonják a károsítás jelentős részét a főfafajokról. Természetesen a főfafaj károsítását ilyen természetes eltereléssel is jóval nehezebb csökkenteni, ha az erőteljesen kedvelt táplálékfaj; de eredményeink mutatják, hogy ez a még olyan-

nyira kedvelt akác esetén is sikerülhet. Ehhez viszont az szükséges, hogy a cserjeszint változatos legyen, így minden időszakban legyen jelen olyan faj vagy fajok, melyek aktuális minősége, elérhetősége vetekszik a főfafajával.

Így végül a cserjeszint változatosságán keresztül el is érkeztünk a természetességhez, természetességhez. A természetes folyamatok utánzására épülő, azok szabad folyását elősegítő, „meglovagoló” erdőgazdálkodás térnyerése igazolja, hogy az erdő fejlődése, felújulása és a növényevő vadállomány jelenléte egymást nem zárja, és nem is zárhatja ki. Sőt, nagyon szorosan szabályozott oda-vissza működő kölcsönhatásrendszerben léteznek. Ennek megbomlása, legyen az akár az erdő vegetációjának emberi hatásra történő leegyszerűsítése, akár a növényevők hatásainak jelentős felerősödése vagy csökkenése (!), mind-mind előbb-utóbb az erdei ökoszisztéma szerkezeti-működési megváltozásához vezet a növény-növényevő „fogasztói” és a növény-növény „versengő” kapcsolatok korlátozó hatásainak megváltozása révén. Ennek tüneteinek pedig a természetesség egyes mutatóinak romlása, köztük a vadkár túl erőteljes megnövekedése. Az általunk vizsgált természetes módon kialakuló akácos erdőterület és az ember által kialakított „akácerdő” jelentős kontrasztja szemléletesen példázza mindezt.

Könyvajánlás

“Hol az a táj szab az életnek teret, Mit Isten csak jókedvében terem” (Válogatás az első tizenhárom MÉTA-túrafüzetből 2003–2009.) (Vác-rátót MTA Botanikai és Ökológiai Kutatóintézete 2010. 1-500 old.)

Sokoldalú és szerteágazó tartalmú írásokat, kiváló összefoglalókat bemutató kötetet kaptam a vácrátóti kutatótól, Molnár Zsoltól. Apját (Molnár Ákos erdőmérnököt) sokan ismerik a soproni erdőművelők soraiból.

Botanikai és környezetvédelmi kutatások, dolgozatok elkészítéséhez hasznos forrásmunkát jelentenek a kötetbe foglalt anyagok. Nemcsak a természetvédelem számára érdekes területek leírása, de a csatolt szakirodalmi jegyzék is fontos lehet olyanok számára, akik tudományos diákköri vagy diplomatermi munkát készítenek, de a közöltek alapul szolgálhatnak doktori értekezések számára is.

A szerzők nevét, számát nehéz lenne felsorolni, itt elég annyit megjegyez-nem, hogy a szerkesztők a bemutatott dolgozatokat a következő fejezetekbe csoportosították:

1. Ember és természet.
2. Hegyvidéken, dombvidéken.
3. Löss-tájakon.
4. Homoki tájakon.
5. Szikes tájakon.
6. Tavak és folyók mentén.
7. Melyik úton?

Alig hiszem, hogy egyetemi tanulmányaik kiegészítésére alkalmasabb szak-könyvet ajánlhatnék, ezért tanulmányozását természetkutatók kezébe ajánlom.

Ism.: **Dr. Szodfridt István**

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!